

KONU 31

NÖROLOJİK ACİLLER

Dr. Öğr. Üyesi Azime Karakoç Kumsar,
Prof. Dr. Nermin Olgun

GİRİŞ

Nörolojik aciller, genellikle kısa ve uzun vade sonuçları ile yakın takip gerektirir ve sık görülür. Acil ünitelerinde karşılaşılan nörolojik acillerden bazıları; baş ağrısı, baş dönmesi gibi bireyin günlük yaşam aktivitelerini yerine getirmesini sınırlandıran ve yaşam kalitesini düşüren önemli belirtilerdir. Bu belirtilerin her zaman ciddi bir durumun habercisi olabileceği unutulmadan altta yatan etkenlerin mutlaka tanınması gerekir. Herhangi bir nedenle ortaya çıkan koma, serebrovasküler hastalıklar, epilepsi nöbeti gibi bazı nörolojik acillerde, eğer kısa sürede olayın ne olduğu tanılanamaz ve tedavi edilemezse yaşamı tehdit eden bir durum ortaya çıkabilir. Bu durum, bireyin yaşamını kaybetmesine ya da hayat boyu nörolojik sekelli olarak yaşamını devam ettirmesine yol açar. Bu nedenle acil ünitesine gelen hastaların, nörolojik yönden değerlendirilmesi büyük önem taşır.

SİNİR SİSTEMİ ANATOMİSİ VE FİZYOLOJİSİ

Sinir sistemi, tüm vücut sistemlerini kontrol ve koordine eden; beyin, omurilik ve çevre sinirlerden oluşan sistemdir. Nöron denilen sinir hücreleri, aksonları ile etki etmek istedikleri organlara kadar uzanır ve nörotransmitter denilen kimyasal maddeler aracılığı ile etkinin görülmesi istenen hücreleri uyarırlar. Sinir sistemi, endokrin sistem ile birlikte birçok iç olayı düzenlemenin yanında; konuşma, öğrenme, yeme-içme, hareket etme gibi davranışları da kontrol eder. Organizmanın iç ve dış ortamdaki aldığı uyarılara göre çalışan sinir sistemi; “santral (merkezi) sinir sistemi” ve “periferik sinir sistemi” olmak üzere ikiye ayrılır.

- 1. Santral Sinir Sistemi (Central Nervous System):** Organizmanın iç ve dış ortamlardaki değişikliklerden kaynaklanan uyarıları değerlendiren ve yanıtlayan nöron yapılarıdır. Organizma faaliyetlerini denetleme ve düzenleme işlevleri santral sinir sistemi tarafından gerçekleşir. Beyin ve omurilikten oluşur. Beyin 100 milyar sinir hücresi (nöron) ve trilyonlarca “glia” denilen destek hücrelerinden oluşur. Serebral korteks, serebellum, beyin sapı, hipotalamus, talamus, limbik sistem, bazal ganglia, orta beyin beyni oluşturan yapılarıdır. Omurilik Kolumna Vertebralis denilen birçok kemikten oluşmuş bir yapı içinde bulunmaktadır.
- 2. Periferik Sinir Sistemi (Peripheral Nervous System):** Beyin ve omurilik ile vücudun diğer organları arasında bağlantı sağlayan; 12 çift kranial sinir, 31 çift spinal sinirden oluşur. Periferik sinirler; sensitiv ve motor nöron aksonlarının ayrı ayrı ya da birlikte meydana getirdikleri sinir demetleri halinde bulunur. Motor nöronlar somatik ya da otonom olarak işlev yapar. Somatik motor nöronlar, bilincimiz dahilinde iskelet kaslarını çalıştırır. Otonom motor nöronlar ise iç organ, kalp ve bezler üzerindeki kaslara uzanarak; bunlar üzerindeki hızlandırıcı (sempatik) ve yavaşlatıcı (parasempatik) etkileri ile işlev yapar. Sempatik aktivite; kalp atışı